

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO

3. Miejscowość

TURZA WIELKA

1. Nazwa

zespół kolejowy

2. Czas powstania

1909-1910

8. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym

4. Adres

Turza Wielka
13-214 Uzdrawo

5. Przynależność administracyjna

województwo:
warmińsko-mazurskie

powiat:
działdowski

gmina:
Działdowo

6. Formy ochrony
**Ustawa z d. 23.07.2003 o
ochronie zabytków i opiece
nad zabytkami (art. 7)**

- wpis do rejestru zabytków:

.....
- ustalenia ochrony w MPZP
Gminy Działdowo - Uchwała nr
V/27/03 Rady Gminy Działdowo
z d. 21.02.2003

**Ustawa z d. 07.07.1994 Prawo
budowlane (art. 39. ust. 3)**

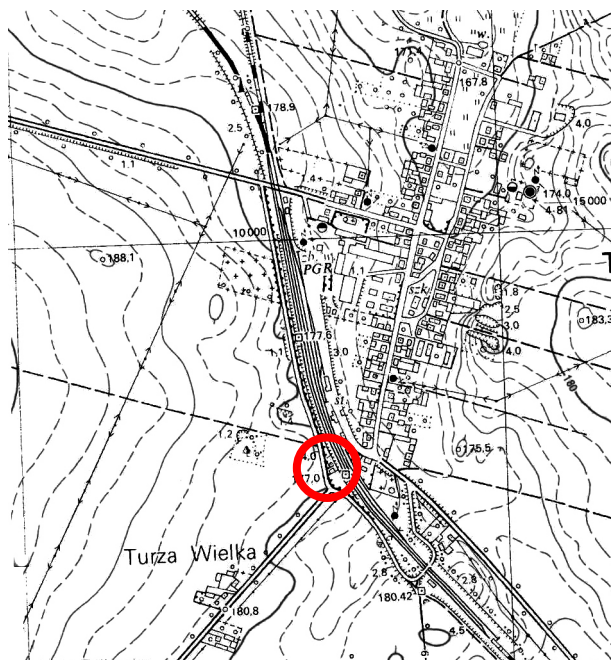
- Gminna Ewidencja Zabytków

7. Opracowanie karty adresowej

autor: Anna Majewska

data: listopad 2012r.

podpis:

9. Fotografia dodatkowa

10. Opis architektoniczny

Obiekty stanowią zespół mieszkalnej infrastruktury kolejowej. Zespół budynków wolnostojących: mieszkalnego i dwóch gospodarczych. Murowany z cegły ceramicznej, licowej. Sytuowane równolegle względem siebie, szczytowo do linii kolejowej.

Budynek mieszkalny

Budynek wolnostojący, wzniesiony na planie prostokąta, 1-kondygnacyjny ze ścianką kolankową i częściowo użytkowym poddaszem. Kryty dachem dwuspadowym, o nieregularnie wysuniętych połaciach, pokryty eternitem. Murowany z cegły ceramicznej, licowej. Otwory okienne i drzwiowe o wykroju prostokątnym, zamknięte łukiem odcinkowym. Detal architektoniczny w postaci kordonowego fryzu z cegły układanej w rąb, wydzielającego ściankę kolankową i szczyty. Ponadto odcinkowe gzymsy w nadprożach i wydatne ławy okienne. Okna drewniane, dwudzielne, czteroskrzydłowe ze stałym ślemieniem. Drzwi płycinowe.

Budynek gospodarczy I

Budynek wolnostojący, wzniesiony na planie prostokąta, 1,5-kondygnacyjny, kryty stropodachem, pokrytym papą. Od strony elewacji lateralnej przybudówka w konstrukcji drewnianej przekryta stropodachem i kryta papą. Budynek główny murowany z cegły ceramicznej, licowej. Otwory okienne i drzwiowe o wykroju prostokątnym, zamknięte odcinkowo. Okna metalowe, wielokwaterowe. Drzwi i wrota drewniane, deskowe na zawiasach pasowych.

Budynek gospodarczy II

Budynek wolnostojący, wzniesiony na planie prostokąta, 1-kondygnacyjny, kryty dachem dwuspadowym, pokryty eternitem. Murowany z cegły ceramicznej, licowej. Otwory drzwiowe o wykroju prostokątnym, zamknięte odcinkowo. Drzwi i wrota drewniane, deskowe na zawiasach pasowych.

11. Stan zachowania

Zachowany układ przestrzenny i powiązania z pozostałymi elementami historycznej infrastruktury kolejowej. Zachowane bryły i materiał wykonania. Nieliczne przemurowania. Wtórne pokrycie dachów.

12. Historia miejscowości lub obiektu

Pierwsza wzmianka o Turzy Wielkiej (*Groß Tauersee*) pochodzi z 1408r. Mieszkał tu wówczas Otto Kikoł. W 1482r. Mikołaj otrzymał 4 włóki sołectkie celem założenia wsi czynszowej, a w 1486r. 2 włóki lemańskie na prawie chełmińskim otrzymał Stanisław. Ks. Albrecht Hohenzollern nadał dziedziczne sołectwo w Turzy Wielkiej rodzinie Zakrzewskich. Majątek istniał tutaj jeszcze w okresie międzywojennym, właścicielem był Aleksander Kamiński. Linię Samborowo-Turza Wielka (51,2km) oddano do użytku 01.10.1910r. Właścicielem były Pruskie Koleje Państwowe. Praktycznie wszystkie stacje miały małe nastawnie i po kilka torów z rozjazdami. Samborowo, Dąbrówno i Turza Wielka posiadały status stacji kolejowych 3 klasy, pozostałe były stacjami 4 klasy, Turza była przystankiem (dwutorowym z rozjazdami).

13. Uwagi

Ze względu na wartości historyczno-kulturowe dokumentujące zabudowę regionalną związaną z infrastrukturą kolejową, obiekt należy objąć ochroną prawną poprzez wpis do rejestru.